

CLARISSIMO ET MAGNA-
NIMO VIRO DON FERDINANDO
GONZAGA PRINCIPI STRENUO

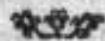
CAROLI IMPERATORIS, ET PHILIPPI

Regis familiarissimo, & Domino suo colen-

dissimo, PETRVS FOLLERIVS

Sanseuerinus, I. V. D.

Fœlicitatem.

*V*M decreuisssem lucubratiunculas meas quasdam nuper addi-
tas ad Marantam, verè Speculum Aduocatorum Regni, edere,
sciens quantum intersit, quid noui emittere, cum fiat scopus om-
nium instructos habentium arcus nequitia & linguarum viru-
lentarum sagittis: & id quidem eò facilius euenire, si libri absque
Comite, & Patrono exponantur naufragio in eiusmodi fluctuoso
mari, & extremo discrimine: Sape sæpius mecum ipse cogitavi Opusculum hoc sub ali-
quo strenuo patrocinio edere, animoq; voluens cuiusnam adhaerendum foret, vt sub eius
Imperio securius enauigaret, præstantiorem te vidi neminem, Magne Ferdinande, ad-
miranda virtute, & animi magnitudine præditum, natalium splendore, & familie
excellencia dotatum præclarissimarum, & memorabilium rerum, & domi, & militia
gestarum exornatum, hominem denique maxima reuerentia vndequaque dignum.
Statui proinde tibi idem consecrare: Idque tum propter Commentarioli fauorem, cum
ob debitum, & studium in te meum. Nam cum sim tibi nouus (vt aiunt) vexaxus,
tūque mihi nouus Princeps perpulchrè (meo quidem iudicio) Opusculum istud aliter,
quam ex primi artificis officina prodierit, noua phrasi, nouis & nō inutilibus scholiis
nouissimè venustatus dedicatur. Nec vereor pœnitendum hominem elegisse, quinimò
quacunq; animus optarit meus, ex sententia successura spero, quod exitus ipse proba-
bit. Prodiens enim sub tantis tuis auspiciis præcludetur profectò nasutis, inuidis, petu-
lantibus omnibus, seu maus deterrimis capitibus, mordendi via, quibus umbra tue
virtute, & lepore perterritis, deficiet proculdubio vigor omnis, & omnis animi atro-
citas, nec vnquam obesse, vel tantillum poterunt: Sed nisi tu mihi Patronus adsis,
nulla emergendi spes est? quod vt efficias etiam atque etiam rogo. Benè vale.

TRACTATUS DE
ORDINE IUDICIORVM
DOM. ROBERTI MARANTÆ,

CVM ADDITIONIBVS D. PETRI
FOLLERII.

PROEPIVM.

1. Deus cunctorum plasmatior, omnia suo ordine gubernanda praecepit.
2. Iudicium iustum conuenit ut à diuinis operationibus non difformetur.
3. Ordo modus est agendi sine quo nihil rectè agitur.
4. Actum nostrum inanem efficiunt, quæ sine legitimo initio gerimus.
5. Ordo periosus, vel amissus annullat actum.
6. Ordo quæ seruandus.
7. In consiliis & in reformationibus ordo seruari debet.
8. Vocem primam habere in consilio debet qui maior est dignitate & dignior.
9. Doctores, vel canonicis pluribus, præferri debet qui dignitatem prius acquisiuit.
10. Sedere à dextris Principis maior est honor.
11. Actoris Aduocatus prius, & postea Rei, debet proponere & allegare.
12. Ordo in sententiis & decretis exequendū debet seruari.
13. Tortura à timidiore seu à magis suspecto, vel famina debet incipi.
14. Filius prius torquetur, quando de eodem delicto pater & filius sunt inculpato.
15. Mortuus prius pater præsumitur quando pater & filius, vel mater & filius in eodem conflictu, bello, aut mari, moriuntur.
16. Debitorum principales in conueniendis fideiussoribus & tenentibus possessoribus, debent prius excuti & conueniri.
17. Verborum ordo, in legatis & dispositionibus seruatur.
18. Tutor, qui tutelam administrat, in pluribus conueniendū, debet prius conueniri.
19. Stipulatio non præcedente interrogatione vel sine responsione non valet.
20. Ordo ex iuris præsumptione in debitorum solutione seruatur.
21. Iudicium est lapis angularis totius legalis doctrina: & ideo summo ordine regi debet.

POSTquam supremus exi
terreque Dominus totius mun
di machinā, suo quidem mi
ro constituit ordine, homi
nemque ad sui imaginē com
pegit, ut moribus ac legibus
humanum genus viueret, desuper statuit, cetera
cunctis sectari, prauaque abominari præci
piens: quod ipsum legem esse testatur Cicero
libro 1. de natura Deorum, & rerumque ordi
nem, sicut ipse cunctorum plasmatior in ipsius
orbis molitione composuit, ut habetur Genes.
ca. 1. Ita etiam inferiora omnia suo ordine gu
bernanda præcipit: teste Apostolo ad Corin
thios. ca. 14. ubi inquit, Omnia honestè & se
cundum ordinem fiant in vobis: nam inde bo
ni nihil emergit, ubi ordo deficit. & Demissis
itaque diuina prouidentia legibus, easdem in
terrestri iudicio deduci ac ventilari oportuit.
Quod quidem iudicium suo simul ordine in
stitui conuenit, ut à diuinis operationibus
non difformetur. & Cum igitur de huiusmo
di legali iudicio aliqua in presenti libello pro
iueam, maxime Aduocatorum & Iudicum
utilitate, atque introductione, discutere, discuti
endoque, cumularo delectet: merito ipsius
ordinem ante omnia perquirendum esse con
sentaneum duxi: cū (ut inquit Baldus in tract.
schismatis. col. tertia) ordo sit modus agendi,
& sine quo nihil rectè agitur. & Et ibidem dicit,
quod omnia que gerimus, nisi legitimum in
itium habeant, inanem nostrum actum effi
ciunt. l. quæcumque gerimus. ff. de action. &
oblig. & Hinc videmus, quod ordo verborum dat
quaque formam, & si fuerit omissus aut per
uersus, annullat actum, cap. cum dilecti, & ibi
a plicè

DO. ROBERTI MAR-
RANTÆ I. V. D. QVÆ-
STIONVM LEGALIVM
DISPVATIONES DECEM.

DISPVATIO PRIMA.

An Ordinarius loci ad mandatum
Delegati à Principe teneatur e-
xequi sententiam ipsius delegati
evidenter iniustam : & an possit
sibi de facto resistere.

- 1 Delegatus principis in causa sibi commissa est maior
quocumque Ordinario, & hoc qualiter intelligatur,
num. 40.
Index inferior non cognoscit de viribus sententiæ Super-
rioris, neque potest imponere legem Superiori.
- 2 Index Ordinarius habet firmiorem iurisdictionem, sed
Delegatus Principis digniorem.
- 3 Causa delegata per Principem, censetur quo ad illa
sublata omni potestas Ordinario; etiam Delegato
mortuo, & processus per Ordinarium factus super ea,
est nullus.
- 4 Delegatus Principis potest mandare Ordinario, ut suam
sententiam exequatur. num. 5. 20.
Principi si mandat hominem occide, debet sibi obtem-
perari, siue iuste siue iniuste faciat, quia non habet ho-
minem, qui sua facta diiudicet, & eius sola voluntas
habetur pro causa.
- 6 Delegatus Principis representat personam Principis, &
eius vice fungitur.
- 7 Delegatus Principis potest mulctare executorem, punire
vniquemque impediendum suam iurisdictionem.
- 8 Index vnus an teneatur exequi sententiam alterius, si
fuit ab eo requisitus, num. 10.
Index ecclesiasticus potest implorare brachium seculare,
& si non dat, excommunicat eum, nu. 26.
- 9 Iudici auctoritas facit licitum quod aliis erat illicitum,
num. 44.
Index potest moueri ad sententiandum ex confessione
sibi facta viva voce, & ex aliqua scriptura sibi o-

- stensa, licet in actis non reperiatur descripta.
- 10 Delegatus Principis habet merum, & mixtum impe-
rium, & potest exequi sententiam suam & excommu-
nicari, & accipere manum militarem ab Ord-
nario.
  - 11 Precepto Superioris qui non obedit, morte moritur, &
dicitur rebellis, & hoc qualiter intelligatur, nu. 37.
Carcera un excipiens de carcere, qui erat confessus, vel
condemnatus de crimine, tenetur i. iul. marci.
  - 12 Executor merus non habet cognoscere de iustitia, vel in-
iustitia cause.
  - 13 Appellatio fuit inducenda ad releuandum gratiam
Officialium, nu. 45.
Appellari etiam potest à Delegato Principis.
  - 14 Appellans non potest verbo iniuriari Iudici à quo.
Ordinarium remouit facit cessare extraordinarium.
  - 15 Index ordinarius an possit resistere Delegato exequen-
ti sententiam suam.
  - 16 Index dicitur minister Dei in terris, & eius iudicium
procedit de vultu Dei.
Index qui non facit iustitiam, dicitur minister diaboli.
Iustitia est magis accepta apud Deum quam immola-
re hostias.
  - 17 Index debet habere duas fellas.
Index non faciens iustitiam, numeratur inter animalia
bruta, & non dicitur homo.
  - 18 Deseruere oppressos omni uite preceptum, nu. 25.
  - 19 Literis Principis iniusta scribentis, an sit obediendum,
num. 20. 21.
  - 20 Obediri debet potius Deo, quam Principi iniusta in-
benti.
  - 22 Iudici an, & quando sit licitum de facto resistere quan-
do contra ius exequitur.
  - 23 Assessores debent contradicere, & protestari contra
Officiales iniuste exequentes.
  - 24 Index inferior potest cognoscere de facto Superioris, &
illud impedire, quando est notorie iniustum.
  - 25 Delegato volenti exequi sententiam, nullam, potest
resisti.

DISPUTATIO
EIVSDEM AVCTO-
RIS ELEGANS ET
DOCTA REPETITIO IN
L. IS POTEST. ff. DE
acquir. hæredit.

S U M M A R I A.

- 1 Termini quinque in materia acquisitionis hæreditatis inter se diverſi.
- 2 Additionis & agnitionis differentia, numero 3. 4. 5. 10. & 11.
- 3 Animus in acquir. hæred. poteſt ubique eorundem quolibet verbis declarari.
- 6 Adventitiam hæreditatem adire poteſt filius, inſcio etiam & invito patre.
- 7 Proſcilitia hæreditas quæ dicitur.
- 8 Relictum ab uno paterno an dicatur proſcilitium.
- 9 Iudicis officium extraordinarie implorari poteſt à filioſam ſine conſenſu patris.
- 10 Tempus additionis hæreditatis eſt continuum, bonorum poſſ. verò ſtile.
- 11 Infantis nomine carentis tutore quilibet bonorum poſſ. petere poteſt.
- 12 Inſans ex potentia ſuiſtat. tranſmittit ad quoscumque hæredes.
- 13 Immixtio quem reſpiciat.
- 14 Libelli verba improprietate quo ſalvetur libellus.
- 15 Repudiatio & abſenſio, quomodo differant.
- 16 Hæreditas ut poſſit adiri, quid requiratur. Summa legis.
- 17 Repudiare poteſt, qui & adire.
- 18 Hæreditas debet vel tota adiri, vel tota repudiari.
- 19 Regule cui licet quod plus, licet & quod minus, exceptio.
- 20 Legatum non poteſt pro parte repudiari, pro parte acceptari.
- 21 Partem hæreditatis repudiando, nihil agit.
- 22 Filius poſſunt acceptata Emphyteuſi patri pro ſe & liberis data hæreditatem repudiare, & in ſeq.
- 24 Filia dotata excluſa, ab hæreditate paterna per filium, an in Emphyteuſi ſuccedat.
- 25 Aſcendunt non concipiunt femininum in contractibus, quod limita, ut in ſeq.
- 27 Filius Emphyteuſim datam patri pro ſe & liberis non computat in quartam.
- 28 Quarta triplex.
Emphyteuſis data patri pro ſe, & liberis computatur in legitimam, & quartam, num. 29. & ſeq. ſalut. num. 31. & ſeq.
- 30 Emphyteuſis, quando & quatenus in filiorum prelegari poſſit.
- 31 Adventitia ſunt non proſcilitia acquiſita à patre.
- 32 In patronatus liberti filius retinet non adita hæreditate ſecus in iure patronatus Eccleſiaſtico, in. 33. ſalut. num. 36.
- 34 Filio inſtituto in re certa excluſitur à cohærede univerſali à iure patronatus.
- 35 In patronatus non tranſit ad feminas renuntiantes, vel ſtatuto excluſas.
- 37 In patronatus ad hærentis feudo tranſit in primogenitum.
- 38 Feudum quando retineri poſſet, repudiata hæreditate, & num. 39.
- 40 Filius adendo hæreditatem cum beneficio inveniarij habet feudum liberum.
- 41 Verbum, poteſt, quid importet.
Aditiõnum modi inſinu.
- 42 Aditio fit ſolo animo, & declaratur annuus verbis & factis.
Voluntas hominis verbis & facto declaratur.
- 43 Aditio fit verbis designationibus additionem, & in. 44.
- 45 Aditio fit verbis enunciatiuis.
- 46 Teſtamentum dicens nullum adire conſent.
- 47 Interrogans adverſarium, quo hæreditatem poſſideat in iure, adire dicitur.
- 48 Procuratorem conſtituendo ad conſtituendum ſe eſſe hæredem, adire videtur.
- 49 Verba Notarij enunciatiua quando probent in mandato aditionem.
- 50 Teſtamentum condens ſuper hæreditate, adire dicitur.
- 51 Verbum, credo, in principali eſt verbum veritatis.
- 52 Rationes defuncti requirentis ut deliberet, non conſentit adire.

REPETITIO LEGIS, SI ACTOR ff. DE PROCV- RATORIBVS, EDITA PER PRÆCLARVM I. V. DOCTOR. Dominum Robertum Marantam Venusinum,

S Y M M A R I A,

- 1 Procurator quis sit.
- 2 Procurator, quomodo constituitur.
Instrumentum debiti in iudicio habens, an Procurator
constituitur?
- 3 Procurator non potest constitui nisi à Domino li-
ta.
- 4 Pupillus non dat procuratorem, sed tutor.
- 5 Procurator ante litem contestatam non constituit pro-
curatorem, sine speciali mandato, nu. 8.
- 6 Dominus post litem contestatam non potest citari, ne-
que ut contumax reputari.
- 7 Procuratore absente citatur Dominus.
- 8 Tutor vel curator non potest ante litem contestatam, procura-
torem dare.
*Administratores ad commodum proprium possunt an-
te litem contestatam procuratorem constituere, nu. 10.*
- 9 Comparatio principalis impedit constitutionem procura-
toris ante litem contestatam in Regno.
- 10 Litis contestatio ubi non celebratur primus actus
fiendus post litem contestatam loco litis contesta-
tionis est.
- 11 Procurator in rem suam dupliciter quis dicitur.
- 12 Directa actiones & in re enella ab omnibus principalis
non possunt.
- 13 Procurator in rem suam constituitur quatuor modis,
nu. 16. & nu. 86.
- 14 Differentia inter cedere & mandare actiones.
- 15 Procurator in rem suam an verè procurator dici
possit.
- 16 Directa actio non intentatur ubi utilis tantum
cessa est.
- 17 Cessionarius non est creditor eius contra quem est facta
cessio.

- 18 Cessionarius potest vigore pacti cum cedente minus
bona debitoris costi propria auctoritate capere,
& nu. 22.
- 19 Differentia directa & utilis actionis & eius effectus,
nu. 24. & seq.
- 20 Summa legis & facti species, nu. 42.
*Actori liberum est agere cum Reo, vel cum procurato-
re in rem suam: idem in Reo, nu. 32.*
- 21 Reus, habens plures Iudices, convenitur ab Actore co-
ram quolibet.
- 22 Reus obligatus ad centum vel ad pignus con-
venitur ad centum, neque liberatur, pignus offe-
rendo.
- 23 Promissio servitutis in electione Actoris est, qua
ire velis.
- 24 In electione plurium actionum, electio Acto-
ris est.
- 25 Electionem habet Actor in alternatis obligationibus,
locorum.
- 26 Obligatus diversis bonis penes diversos, quemlibet con-
venire potest.
- 27 Actor in summaris, verbo vel scriptis petit.
- 28 Legatarius electionem habet in legato incerte
res certa.
- 29 Promissio alternativa de duobus vel uno dando, electio
eius est cui promissio facta.
- 30 Conveniri coram certo Iudice qui nequit, potest tamen
reconveniri.
- 31 Clericus potest coram Iudice laico reconveniri.
- 32 Succedens ex titulo oneroso non potest reconveniri.
- 33 L. Si Actor. ff. de procuratorib. an procedat in causa
reconventionis: & ibidem de varia casum eiusdem
positione, nu. 47. & 53.
- 34 Iura activa transeunt in emptorem hereditatis,
ipso iure.
Emptor hereditatis inuitus non convenitur.

INDEX LOCUPLES ET

FIDELIS IN TRACTATVM

ROBERTI MARANTÆ VENVS.

Auctore Io. Baptista Ziletto,

Veneto.

Abbas maior est potestas
in monachum regularem
quàm Episcopi in Clericum
secularem, in sexta
parte, vers. appel. numero
335. pagina 464

Ablatiuus absolutus, im-
portat conditionem, in vj.
parte, vers. citatio, numero

57. circa medium.

Abolitio criminis facit accusatorem euitare om-
nem pœnam, & qualiter, & à quo concedatur, &
quis sit abolitionis effectus, in vj. parte, vers. in-
quisit. nu. 83.

Abſens, qui nullibi reperitur, nec habet certam
domum, potest per proclama citari, in vj. parte,
vers. citatio, nu. 101.

Abſens, quando vult pati missionem in possessio-
nem, debent eius consanguinei per publicum
proclama citari, ibi. nu. 107.

Absolutio simpliciter concessa à pluribus excom-
municacionibus, ad omnes refertur, in iij. parte,
9. dist. nu. 7.

Absolutio à iuramento concessa per iudicem
ecclesiasticum, potest iudex laicus de eius nul-
litate cognoscere, in iij. parte, 12. dist. nu. 58.

Absolutus de aliquo crimine, non potest amplius
accusari, nisi sententia absolutoria lata esset ab
obseruatione iudicij, in vj. parte, vers. inquisitio,
num. 32.

Absolutus per transactionem, quando possit iterum
accusari, ibid. nu. 55.

Absolutus in foro animæ, potest iterum accusari
in foro terrestri, ibid. nu. 87.

Absolutoria fertur ab obseruatione iudicij etiam
in causa appellationis, quando iudex causæ prin-
cipalis protulit sententiam super processu inua-
lido, in v. parte, nu. 31.

Absolutoria fertur ab obseruatione iudicij, quan-
do actor, lite contestata, se absentat, & non pro-
sequitur causam, ibid. nu. 32.

Absolutoria ab obseruatione iudicij, fertur etiam

quando actor semiplene probauit, & propter
eius absentiam, non potest sibi iuramentum sup-
pletorium deferri, ib. nu. 55.

Absolutoria ab obseruatione iudicij diffinitiva di-
citur, quando reus soluit debitum pendente iu-
dicio, ibid. nu. 54.

Absolutoria ab obseruatione iudicij, quod sit inter-
locutoria, in vj. parte, vers. sententia, nu. 33.

Accidens quod sit, in ij. parte, nu. 30.

Accidentalia iudiciorum, & contractuum quæ di-
cantur, in ij. parte, nu. 30.

Accidentalia possunt tolli per partes, ibidem, num.
44.

Accusatio criminalis ad pœnam oritur, commissio
homicidii, in iij. parte, 1. dist. nu. 7.

Accusationis loco fama succedit, iudice proceden-
te per inquisitionem, in ij. parte, nu. 3.

Accusator agens merè criminaliter, non potest ex-
stimare iniuriam, sed hoc pertinet iudici, in iij.
parte, 1. dist. nu. 11.

Accusator non admittitur in Regno, nisi suam vel
suum iniuriam prosequatur, in iij. parte, 6.
dist. nu. 57. 58. fol. 95. & in vj. parte, vers. inquisi-
tio, nu. 59.

Accusator colludens, seu pœnaticans cum accusa-
to, qualiter puniatur, & quando presumatur col-
lusio, in vj. parte, vers. inquisitio, num. 27.

Accusator consanguineus, pro iniuria consangui-
nei, vsque ad quem gradum admittatur in dicto
vers. inquisitio, nu. 62. & num. 72. 248.

Accusator non comparens, vel desistens ante vel
post litem contestatam, qualiter puniatur, ibid.
num. 80.

Accusator si se absentat, qualiter Iudex procedere
debeat, ibid. num. 81.

Accusator desistere potest ante, quàm reus com-
pareat, vbi non vertitur in tetelle fisci, ibidem,
numero 82.

Accusator ad instantiam Rei tenetur declarare
diem commissi criminis in libello, in vj. parte,
vers. libellus, num. 14.

Accusatore supetueniente, an & quando cesset
inqui-